

УДК 339.9+331.5:336.5

*В. Г. Панченко,**д. е. н., доцент, Маріупольський державний університет*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5578-6210>*Н. В. Резнікова,**д. е. н., професор, доцент кафедри світового господарства**і міжнародних економічних відносин, НН інститут міжнародних відносин**Київського національного університету імені Тараса Шевченка*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2570-869X>*О. В. Птащенко,**д. е. н., професор, професор кафедри підприємництва і торгівлі,**Західноукраїнський національний університет*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2413-7648>*О. А. Іващенко,**к. е. н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки,**Київський університет імені Бориса Грінченка*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8490-778X>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.23.18

ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ АКТИВІЗАЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

V. Panchenko,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Mariupol State University

N. Reznikova,

Doctor of Economic Sciences, Professor,

Professor of the Department of World Economy and International Economic Relations,

Educational and Scientific Institute of International Relations Taras Shevchenko National University of Kyiv

O. Ptashchenko,

Doctor of Economic Sciences, Professor,

Professor of the Department of Entrepreneurship and Trade, West Ukrainian National University

O. Ivashchenko,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of International Economics, Borys Grinchenko Kyiv University

INSTITUTIONAL MECHANISMS FOR ACTIVATING THE LABOR MARKET IN THE CONTEXT OF POST-WAR ECONOMIC RECOVERY IN UKRAINE

Мета статті полягає в дослідженні міжнародного досвіду інституційної підтримки розвитку ринку праці та виокремленні тих механізмів, що можуть сприяти повоєнному відновленню економіки України. Встановлено, що прагматична соціальна-економічна політика в повоєнний період, серед іншого, має бути орієнтована на подолання бідності і створення ємного внутрішнього ринку праці. Враховуючи, що перерозподіл доходів лише загострить поляризацію ефектів від фіскального навантаження у суспільстві, на порядок денний виходить пошук нових інструментів стимулювання ефективного попиту за активної участі

держави у цьому процесі. Реалізація комплексу заходів інституційної підтримки розвитку ринку праці передбачає своєчасний перегляд пріоритетів макроекономічної політики, зокрема, грошово-кредитної та бюджетно-податкової політик. Зазначено, що грошово-кредитна політика, орієнтована на сприяння зайнятості, має включати: (1) політику розподілу кредитів; (2) політику управління капіталом з акцентом на таргетуванні зайнятості; (3) встановлення цільових показників інфляції. Політика обмінного курсу може передбачати застосування інструментів монетарного неопротекціонізму (конкурентної девальвації), що сприятиме підтримці як експортно-орієнтованих галузей економіки, так і галузей, продукція яких потенційно здатна конкурувати із імпортом. Політика обмінного курсу, що сприяє зайнятості передбачає: (1) використання керованого плаваючого курсу; (2) створення достатніх обсягів валютних резервів; (3) обмеження руху гарячих грошей і зменшення спекулятивних ризиків; (4) моніторинг зовнішніх запозичень; (5) створення сприятливих умов для залучення прямих іноземних інвестицій. Фіскальна політика має враховувати: (1) особливості макроекономічного середовища та існуючої структури податків та витрат; (2) демографічну ситуацію; (3) ризики рецесії; (4) тривалість і глибину економічного спаду; (5) очікуваний розмір фіскальних мультиплікаторів; (6) ринкові викривлення; (7) ситуацію у сфері державних фінансів; (8) показники внутрішнього і зовнішнього боргу. Хоча соціальна допомога не визначає рішення про міграцію сама по собі, вона може вплинути на прийняття рішення про вимушену мобільність. В основі цілепокладання програм гарантування працездатності постають: (1) соціальний захист; (2) страхування від безробіття; (3) примусова диверсифікація ринку праці; (4) перерозподіл доходів від природних ресурсів в разі функціонування фондів суверенного багатства. Охарактеризовано особливості універсального базового доходу та гарантованого мінімального доходу. Виокремлено програми субсидювання заробітної плати, податкового кредиту на зароблений дохід, негативного прибуткового податку.

The purpose of the article is to study the international experience of institutional support for the development of the labor market and to highlight those mechanisms that can contribute to the post-war recovery of Ukraine's economy. Overcoming negative trends in the labor market of Ukraine, which intensified under the influence of the war, is associated not only with the need to stimulate economic growth and increase production volumes, but also involves carrying out deep structural changes in the economy that will allow for more efficient use of labor. It is necessary in the near future to be ready to respond to increased labor mobility, increased outflow of labor, movement of labor as a result of increased flows of internally displaced persons, and also try to contain the outflow of labor abroad. It is necessary to take into account the inevitable change in the needs of enterprises in terms of the quantity and quality of workers, the search for additional funds for retraining and advanced training of workers, taking into account the needs of the war-time reconstruction of the Ukrainian economy. In the future, the mechanism for the formation and regulation of the labor market should be constantly improved in connection with the system of other macroeconomic indicators in relation to new market conditions, structural adjustment and modernization of the Ukrainian economy, taking into account the requests of donor countries.

Pragmatic social and economic policy in the post-war period, among other things, should be focused on overcoming poverty and creating a capacious domestic labor market. Given that income redistribution will only exacerbate the polarization of the effects of the fiscal burden in society, the search for new tools to stimulate effective demand with the active participation of the state in this process is on the agenda. Under the policy of accelerating economic growth and stimulating the inflow of foreign investments, economists never know for sure what amount of incentives is necessary to ensure full employment and effective demand, since the factors determining the latter are extremely subjective and are not under the direct control of politicians.

The implementation of a set of institutional support measures for the development of the labor market involves a timely review of macroeconomic policy priorities, in particular, monetary and fiscal policy. It is noted that the monetary policy aimed at promoting employment should include: (1) the policy of credit distribution; (2) capital management policy with an emphasis on employment targeting; (3) setting inflation targets. Exchange rate policy may involve the

use of monetary neo-protectionism tools (competitive devaluation), which will contribute to the support of both export-oriented sectors of the economy and sectors whose products are potentially able to compete with imports. Employment-promoting exchange rate policies include: (1) the use of a managed floating rate; (2) creation of sufficient volumes of currency reserves; (3) limiting the movement of hot money and reducing speculative risks; (4) monitoring of external borrowings; (5) creating favorable conditions for attracting foreign direct investment. Fiscal policy should take into account: (1) peculiarities of the macroeconomic environment and the existing structure of taxes and expenditures; (2) demographic situation; (3) risks of recession; (4) the duration and depth of the economic downturn; (5) expected size of fiscal multipliers; (6) market distortions; (7) the situation in the sphere of public finances; (8) indicators of internal and external debt. Although social assistance does not determine the decision to migrate per se, it can influence the decision to undergo forced mobility. The following are the basis of the goal-setting of job guarantee programs: (1) social protection; (2) unemployment insurance; (3) forced diversification of the labor market; (4) redistribution of income from natural resources in the case of sovereign wealth funds. Features of universal basic income and guaranteed minimum income are characterized. Wage subsidies, negative income tax and earned income tax credit programs are singled out.

Ключові слова: макроекономічна політика, соціальна політика, соціалізація, фіскальна політика, монетарна політика, регулювання, нестабільність, економічний розвиток, відновлення, ринок праці, людський капітал, робоча сила, безробіття, зайнятість, бідність, нерівність, міграція, допомога, субсидії, стимули, пільги, споживання, універсальний базовий дохід.

Key words: macroeconomic policy, social policy, socialization, fiscal policy, monetary policy, regulation, instability, economic development, recovery, labor market, labor force, unemployment, employment, poverty, inequality, migration, aid, subsidies, incentives, benefits, consumption, universal basic income.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Прагматична соціальна-економічна політика в повоєнний період, серед іншого, має бути орієнтована на подолання бідності і створення ємного внутрішнього ринку праці. Враховуючи, що перерозподіл доходів лише загострить поляризацію ефектів від фіскального навантаження у суспільстві, на порядок денний виходить пошук нових інструментів стимулювання ефективного попиту за активної участі держави у цьому процесі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Герчанівська С. В., Петренко Н. І., Качмар О. В. [1] розкрили сутність і охарактеризували основні поняття ринку праці в соціально-економічній системі. Р. Фернандо та В. МакКіббін [2] виокремили основні канали впливу потрясінь на ринок праці, до числа яких віднесли шок пропозиції робочої сили, шок для загальної продуктивності, шок споживання. В дослідницькому ракурсі Р. Іслама [3] опинились проблеми взаємозалежності зайнятості від стану макроекономічного середовища в країні. Ключе Дж., Кард Д., Фертіг М., Гора М., Якобі Л., Єнсен П., Літмаа Р., Німа Л., Патачіні Е., Шаффнер С., Шмідт К.М., Б. ван дер Клаау та Вебер А. [4], дослідивши емпіричний досвід, визначили найоптимальніші інституційні механізми активізації ринку праці в умовах економічних потрясінь.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета статті полягає в дослідженні міжнародного досвіду інституційної підтримки розвитку ринку праці та виокремленні тих механізмів, що можуть сприяти повоєнному відновленню економіки України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Реалізація комплексу заходів інституційної підтримки розвитку ринку праці передбачає своєчасний перегляд пріоритетів макроекономічної політики, зокрема, грошово-кредитної та бюджетно-податкової політик [5; 6]. Грошово-кредитна політика, орієнтована на сприяння зайнятості, має включати: (1) політику розподілу кредитів (пільгові кредити, збільшення капіталізації банків розвитку, кредитні гарантії, резервні вимоги, що ґрунтуються на активах); (2) політику управління капіталом з акцентом на таргетуванні зайнятості [7] (встановлення таких рівнів процентних ставок та обмінних курсів, що сприяють зростанню економічної активності, при цьому не створюючи ризики для фінансової стабільності); (3) встановлення цільових показників інфляції, виходячи не лише із примату цінової стабільності, але й повної зайнятості. Серед потенційних її ефектів — становлення дієвих систем фінансового посередництва, забезпечення адекватної пропозиції кредитів для малого і середнього бізнесу, розвиток інновацій, зростання по-

казників фінансової інклюзії, оздоровлення сектору домогосподарств. При цьому політика обмінного курсу може передбачати застосування інструментів монетарного неопротекціонізму (конкурентної девальвації) [8; 9, с. 102; 10, с. 124], що сприятиме підтримці як експортно-орієнтованих галузей економіки, так і галузей, продукція яких потенційно здатна конкурувати із імпортом.

Політика обмінного курсу, що сприяє зайнятості передбачає: (1) використання керованого плаваючого курсу для досягнення стабільного реального обмінного курсу та запобігання завищенню курсу; (2) створення достатніх обсягів валютних резервів для страхування від волатильності ринку; (3) участь в активному управлінні рахунком операцій з капіталом шляхом обмеження руху гарячих грошей і зменшення спекулятивних ризиків; (4) моніторинг зовнішніх запозичень; (5) створення сприятливих умов для залучення прямих іноземних інвестицій, покликаних стимулювати структурні перетворення в економіці та сприяти створенню робочих місць.

Розробка "оптимального" фіскального пакета з позицій його впливу на процеси економічного відновлення, крім вимоги, що заходи фіскального стимулювання мають бути своєчасними, цілеспрямованими та тимчасовими, передбачає, що структура плану фіскального стимулювання має враховувати кілька факторів, зокрема: (1) врахування особливостей макроекономічного середовища та існуючої структури податків та витрат; (2) демографічну ситуацію; (3) ризики рецесії; (4) тривалість економічного спаду, що впливає на прийняття компромісу між короткостроковими цілями стабілізації (з боку попиту) та довгостроковими цілями стимулювання зростання (з боку пропозиції); (5) очікуваний розмір фіскальних мультиплікаторів різних інструментів та час, необхідний для того, щоб ці заходи вплинули на попит та випуск; (6) ринкові викривлення; (7) ситуацію у сфері державних фінансів; (8) показники внутрішнього і зовнішнього боргу.

Програми гарантування працевлаштування (англ. "job guarantee program", ПГП) є інструментом корекції рівноваги на ринку праці і передбачають, що будь-хто, хто не отримує в приватному секторі (зокрема, у сфері малого та середнього бізнесу) дохід, що відповідає встановленому прожитковому мінімуму, може претендувати на підтримку не у вигляді додаткових трансфертів, а за допомогою доступу до (додаткової) роботи [11; 12]. ПГП відкриті для будь-якого бажаного працювати за певну і часом низьку заробітну плату, є безстроковими та не передбачають цільових критеріїв чи специфічних вимог до працівника. ПГП мають на меті підвищення продуктивної спроможності країни шляхом зростання рівня зайнятості, збільшення попиту на ринку праці і відтак — збільшення сукупного попиту, і реалізують себе через механізм субсидювання зарплат, збільшення капіталу компанії, створення/відкриття нових ринків шляхом перегляду зовнішньоекономічної та індустріальної політик, а також передбачають перегляд засад реалізації бюджетної та грошово-кредитної політики.

Дебати з приводу доречності, доступності та ефектів від впровадження "універсального базового доходу" (англ. "universal basic income", УБД) не вщухають: в одних випадках УБД прирівнюється до програм гаранто-

ваного мінімального доходу (або базового універсального доходу), в інших випадках його визнають дискримінаційним за віковим критерієм і таким, що призводить до розмивання соціального капіталу. Універсальний базовий дохід, масове надання якого було протестовано під час пандемії, коли той асоціювався із політикою гвинтокрильних грошей, серед іншого, результував у зростанні інфляції та зменшенні стимулів до праці серед працездатного населення. Крім того, програма УБД зачіпає етичну проблему універсальності у сфері соціального захисту: чи слід інтерпретувати її як результат (наприклад, "кожен повинен мати базовий рівень доходу", уникаючи дискусій про достатність виплачуваних сум), чи слід її інтерпретувати через оцінку ефекту охоплення (наприклад, "усі мають бути охоплені соціальним захистом")? В основі цілепокладання ПГП постають: (1) соціальний захист; (2) страхування від безробіття; (3) примусова диверсифікація ринку праці; (4) перерозподіл доходів від природних ресурсів в разі функціонування фондів суверенного багатства.

Хоча гарантований мінімальний дохід (англ. "guaranteed minimum income", ГМД) і універсальний базовий дохід можуть видатися схожими, вони протиставляються одне одному за умовами надання, показником адресності допомоги та за її структурою: (1) ГМД забезпечує мінімальну виплату для будь-якого домогосподарства, дохід якого опускається нижче певного порогу, і сума здійсненого нарахування має довести цей дохід до визначеного урядом мінімуму; (2) ГМД має обмежене охоплення і різко скорочується зі зростанням доходів домогосподарства; (3) ГМД може перешкоджати стимулам віднаходження роботи; (4) ГМД має низький поріг прийнятності у суспільстві. Низький поріг прийнятності надає родинам, які мають активних годувальників, додаткові стимули докладати зусиль для отримання доходу, що перевищував би гарантований. Саме тому ГМД часто вимагають певних активних дій з боку працездатних дорослих — реєстрації у державній службі зайнятості чи результативного пошуку роботи, іноді навчання чи зміни кваліфікації. Поєднання потенціалу державних програм гарантованого працевлаштування і гарантованого мінімального доходу сприятиме боротьбі із злиденністю, бідністю та нерівністю.

Хоча соціальна допомога не визначає рішення про міграцію сама по собі, вона може вплинути на прийняття рішення про вимушену мобільність. Таким чином, соціальний захист може стати важливою частиною пакетів державної політики щодо управління мобільністю. Роль соціального захисту у структурних перетвореннях, у визначенні контурів внутрішньої мобільності, а відтак — у прийнятті рішення про участь в міжнародній міграції, не варто недооцінювати.

Субсидії на виплату заробітної плати є прямими трансфертами роботодавцям/фірмам або окремим працівникам для повного або часткового покриття заробітної плати. Основна мета полягає в тому, щоб стимулювати існуючі фірми або збільшувати зайнятість, або утримувати співробітників, які інакше могли б бути звільнені з економічних причин. У цих контекстах субсидії на виплату заробітної плати можуть бути компенсацією роботодавцям потенційно нижчої продуктивності або супутніх ризиків. Субсидіям на виплату заробітної

плати характерні такі переваги: (1) розкриття інформації (період субсидованої роботи може виступати способом збору інформації про продуктивність); (2) збільшення досвіду роботи та набуття навичок (субсидована зайнятість може сприяти формуванню навичок за допомогою навчання на робочому місці, що призведе до підвищення продуктивності та подальшого поліпшення перспектив працевлаштування у довгостроковій перспективі); (3) можливість працевлаштування; (4) "ефект кар'єрних сходів" (якщо працівники погоджуються на менш підходящу роботу за відсутності механізму субсидування виплат заробітної плати, це може створити пастку низьких доходів та завдати шкоди їхньому кар'єрному просуванню з точки зору майбутніх перспектив працевлаштування, сприяти розмиванню набутого соціального капіталу).

Вочевидь, субсидування заробітної плати характеризується рядом ризиків та обмежень: (1) дилема вибору та непередбачених втрат (субсидія може спрямовуватися на підтримку працівників, які мають на це право, але також і на тих, хто в будь-якому випадку був би зайнятий на ринку праці незалежно від того, чи пропонувалися б субсидії); (2) ризик заміщення (наймаючи працівників, що субсидуються, фірми можуть звільнити невідповідних їхнім вимогам працівників, які мають схожі характеристики і можуть бути замінені працівниками, що відповідають очікуванням роботодавця, що призведе не до підвищення загальної зайнятості, а до внутрішніх перестановок у фірмі); (3) ризик переміщення (зростання зайнятості серед фірм, що поглинають субсидовану робочу силу, може призвести до втрати робочих місць серед фірм, які не отримують вигоди від такої цінової переваги); (4) ефект стигми або соціальної стратифікації суспільства (ситуація, коли компанії розглядають цільову субсидію як показник низької продуктивності співробітника і, всупереч своєму наміру, уникають найму з групи тих, хто має на неї право; з іншого боку, цільові працівники можуть відчувати, що право на отримання допомоги є стигматизацією і можуть спробувати приховати свій статус права на отримання допомоги).

Податковий кредит на зароблений дохід (англ. "earned income tax credit", EITC) — програма, що займає проміжне положення між податковим та трансфертним статусом: податкова програма з адміністративної точки зору, але переважно програма соціальної допомоги, орієнтована на подолання бідності, з погляду концептуального обґрунтування та економічних ефектів. Податковий кредит на зароблений дохід подібний до негативного прибуткового податку (англ. "negative income tax", НПП) і універсального базового доходу, але, на відміну від НПП, що передбачає виплати грошових субсидій низькооплачуванним працівникам, коли їх дохід падає нижче за гарантований мінімум, і УБД (механізм підтримки доходів, зазвичай призначений для охоплення великої частини населення без будь-яких чітких умов), він навмисно прив'язує пільги до участі у робочій силі та здатності генерувати доходи. Програма податкового кредиту на зароблений дохід у США, представлена у 1975 році, стала першою спробою заохочення зайнятості серед людей з низькими доходами. Подібні програми сьогодні є і в інших країнах з високим рівнем доходу, включаючи Австралію, Бельгію, Кана-

ду, Фінляндію, Францію, Ірландію, Нідерланди, Нову Зеландію, Швецію та Великобританію.

ВИСНОВКИ

Створення оптимальних соціальних умов є одним із способів мінімізувати ризики, обмежити ненавмисні поведінкові реакції компаній, які можуть знизити ефективність субсидій для стимулювання працевлаштування, уможливити компроміс між непередбаченими втратами (масштаби цих витрат важко визначити кількісно, оскільки різні типи роботодавців можуть оцінювати їх по-різному), ефектом заміщення та зниженням ефективності через низьку затребуваність такого інституційного інструменту з огляду на існуючі перестороги. Розробка умов найму є фундаментальним параметром, який, поряд з іншими ключовими факторами, такими, як розмір субсидій, може суттєво вплинути на загальну ефективність програми, особливо з позиції залучення до неї компаній.

Виразною особливістю програм забезпечення працевлаштування є забезпечення доходу не за рахунок надання допомоги (що може прискорювати формування інституту утримання), а за рахунок створення можливості реалізувати конституційне право на працю (при цьому якість або цінність виконаної роботи є вторинними). Альтернативна програма соціальної допомоги, що базується на грошових трансфертах, відома під назвою "універсальний базовий дохід", поступається своїми соціальними ефектами перед ПГП, адже прогнозовано загострює проблему вартості та якості життя. Неоднозначність наслідків впровадження ПГП полягає в необхідності пошуку компромісу між кількістю та якістю робочих місць, які можуть бути надані, і наявним "кваліфікаційним портфелем" національних трудових ресурсів. Середовищем створення продуктивних робочих місць можуть стати сектор будівництва, сфера обслуговування державної інфраструктури, а також сфера надання державних послуг (наприклад, догляд за дітьми або людьми похилого віку, допомога інвалідам, благоустрій територій, поліпшення стану навколишнього середовища). Розвиток цифрової економіки також потребує значних трудових ресурсів у сфері оцифрування значних обсягів інформації на паперових носіях. Адепти ПГП переконані, що, переводячи витрати на соціальне забезпечення в режим створення робочих місць, бідні отримують підтримку, а суспільство виграє від робочої сили, що поповнить ринок праці.

Література

1. Герчанівська С. В., Петренко Н. І., Качмар О. В. Сутність і характеристика основних понять ринку праці в соціально-економічній системі. *Агросвіт*. 2021. № 7—8. С. 53—59.
2. Fernando R., McKibbin W. J. Macroeconomic Policy Adjustments due to COVID-19: Scenarios to 2025 with a Focus on Asia. 2021. URL: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/684551/adbi-wp1219.pdf>
3. Islam R. Macroeconomic Policy and Employment: A Development Perspective. *The Indian Journal of Labour Economics*. 2018. Vol. 61. P. 427—451.
4. Study on the Effectiveness of ALMPs / J. Kluge, D. Card, M. Fertig, M. Gora, L. Jacobi, P. Jensen, R. Leet-

маа, L. Nima, E. Patacchini, S. Schaffner, C.M. Schmidt, B. van der Klaauw and A. Weber. 2005. URL: <https://econpapers.repec.org/bookchap/zbwrwipro/69929.htm>

5. Резнікова Н.В., Панченко В.Г., Іващенко О.А. Від синтезу економічних теорій до політичного консенсусу: монетарно-фіскальні дилеми макроекономічної стабілізації в умовах коронакризи. Економіка України. 2021. № 4 (713). С. 21—44.

6. Reznikova N., Ivashchenko O., Hrynychak N., Dvornyk I. Monetary traps of the new macroeconomic consensus: problems of stabilization policy after COVID-19. Economic of development. 2022. Vol. 21 (1). P. 17—24.

7. Іващенко О.А. Потоки капіталу в контексті проблем платіжних дисбалансів: аналіз теоретичних засад та практичних моделей. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2013. Вип. 112 (Ч. II). С. 95—101.

8. Луцишин З.О., Резнікова Н.В. Конкурентні девальвації у валютних війнах: фінансові проєкції неопротекціонізму. Міжнародна економічна політика. 2013. № 2 (19). С. 48—65.

9. Панченко В., Резнікова Н. Від протекціонізму до неопротекціонізму: нові виміри регулювання в умовах лібералізації. Міжнародна економічна політика. 2017. № 2 (27). С. 95—117.

10. Панченко В.Г. Глобальні виміри неопротекціонізму: теорія і практика: монографія. Київ: Аграр Медіа Груп, 2018. 618 с.

11. Резнікова Н. Роботодавець останньої інстанції. Український тиждень. 30.03.2022. URL: <https://tyzhden.ua/robotodavets-ostannoii-instantsii/>

12. Резнікова Н., Панченко В. Мінні поля міжнародної економічної політики: як країнам не втратити здатність до розвитку. Київ: Аграр Медіа Груп, 2022. 674 с.

References:

1. Herchanivska, S., Petrenko, N. and Kachmar, O. (2021), "Essence and characteristics of the basic concepts of the labor market in the socio-economic system", *Agrosvit*, vol. 7—8, pp. 53—59.

2. Fernando, R. and McKibbin, W. J. (2021), "Macroeconomic Policy Adjustments due to COVID-19: Scenarios to 2025 with a Focus on Asia", available at: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/684551/adbi-wp1219.pdf> (Accessed 11 Nov 2023).

3. Islam, R. (2018), "Macroeconomic Policy and Employment: A Development Perspective", *The Indian Journal of Labour Economics*, vol. 61, pp. 427—451.

4. Kluge, J. et al. (2005), "Study on the Effectiveness of ALMPs", available at: <https://econpapers.repec.org/bookchap/zbwrwipro/69929.htm> (Accessed 11 Nov 2023).

5. Reznikova, N., Panchenko, V. and Ivashchenko, O. (2021), "From Synthesis of Economic Theories to Political Consensus: Monetary and Fiscal Dilemmas of Macroeconomic Stabilization in the Context of the Coronavirus Crisis", *Economy of Ukraine*, vol. 4 (713), pp. 21—44.

6. Reznikova, N., Ivashchenko, O., Hrynychak, N. and Dvornyk, I. (2022), "Monetary traps of the new macroeconomic consensus: problems of stabilization policy after COVID-19", *Economic of development*, vol. 21 (1), pp. 17—24.

7. Ivashchenko, O. (2013), "Capital flows in the context of payment imbalances: analysis of theoretical foundations

and practical models", *Actual Problems of International Relations*, vol. 112, no. II, pp. 95—101.

8. Lutsyshyn, Z. & Reznikova, N. (2013), "Competitive devaluations in currency wars: financial projections of neo-protectionism", *International Economic Policy*, vol. 2 (19), pp. 48—65.

9. Panchenko, V. and Reznikova, N. (2017), "From protectionism to non-protectionism: new dimensions of regulation in the conditions of liberalization", *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, vol. 2 (27), pp. 95—117.

10. Panchenko, V. (2018), *Hlobalni vymiry neoprotektsionizmu: teoriia i praktyka* [Global Dimensions of Neo-Protectionism: Theory and Practice], Agrarian Media Group, Kyiv, Ukraine.

11. Reznikova, N. (2022), "Employer of last resort", *Ukrainian Week*, available at: <https://tyzhden.ua/robotodavets-ostannoii-instantsii/> (Accessed 11 Nov 2023).

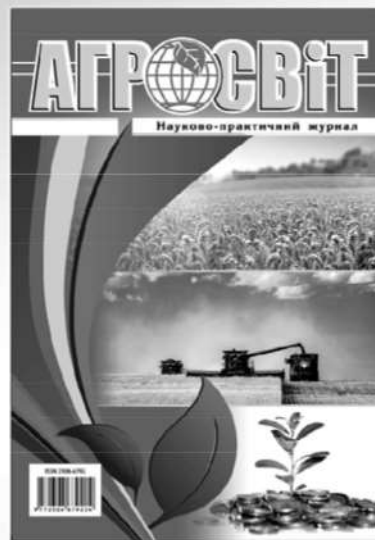
12. Reznikova, N. and Panchenko, V. (2022), *Minni polia mizhnarodnoi ekonomichnoi polityky: iak krainam ne vtratytty zdattnist' do rozvytku* [Minefields of international economic policy: how countries do not lose their ability to develop], Ahrar Media Hrup, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 19.11.2023 р.

АГРОСВІТ

<https://nayka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292